

PITVA ŠVÁBA

NATIVNÍ PREPARÁT

PŮVOD PITVANÝCH ŽIVOČICHŮ

- Šváby pochází z terarijních chovů Ústavu botaniky a zoologie Přírodovědecké fakulty Masarykovi Univerzity v Brně
- Hmyz bude usmrcen krátce před pitvou pomocí par chloroformu

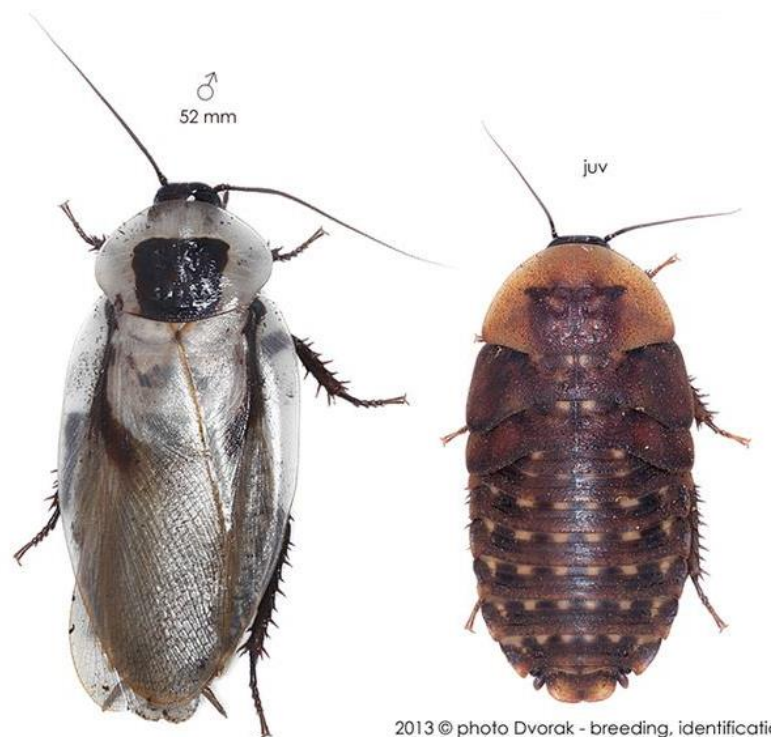
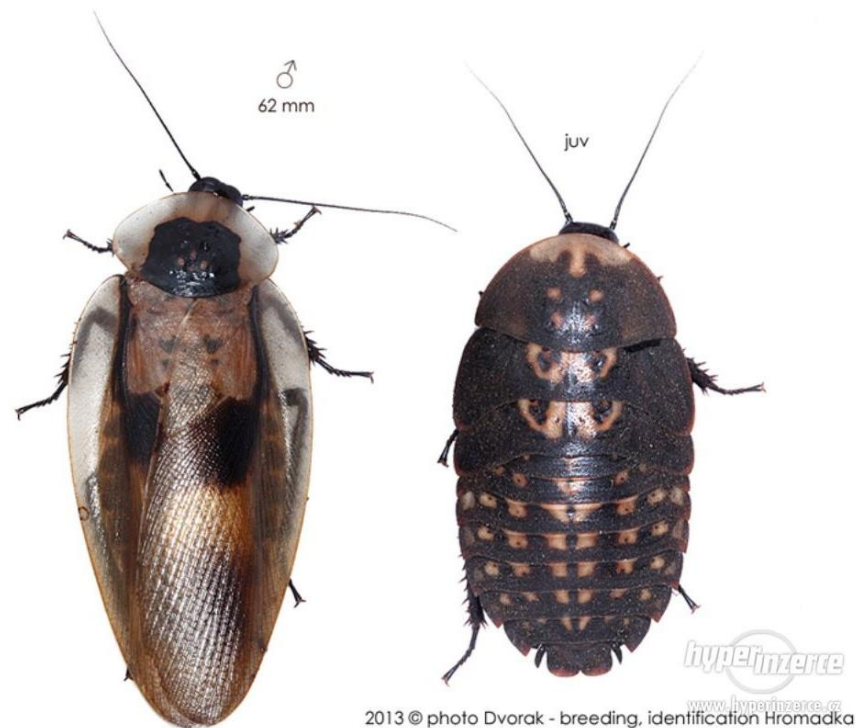

DRUHY PITVANÝCH ŠVÁBŮ

Blaberus craniifer Burmeister, 1838
(šváb smrtihlav)

Blaberus discoidalis
(Audinet-Serville, 1839)

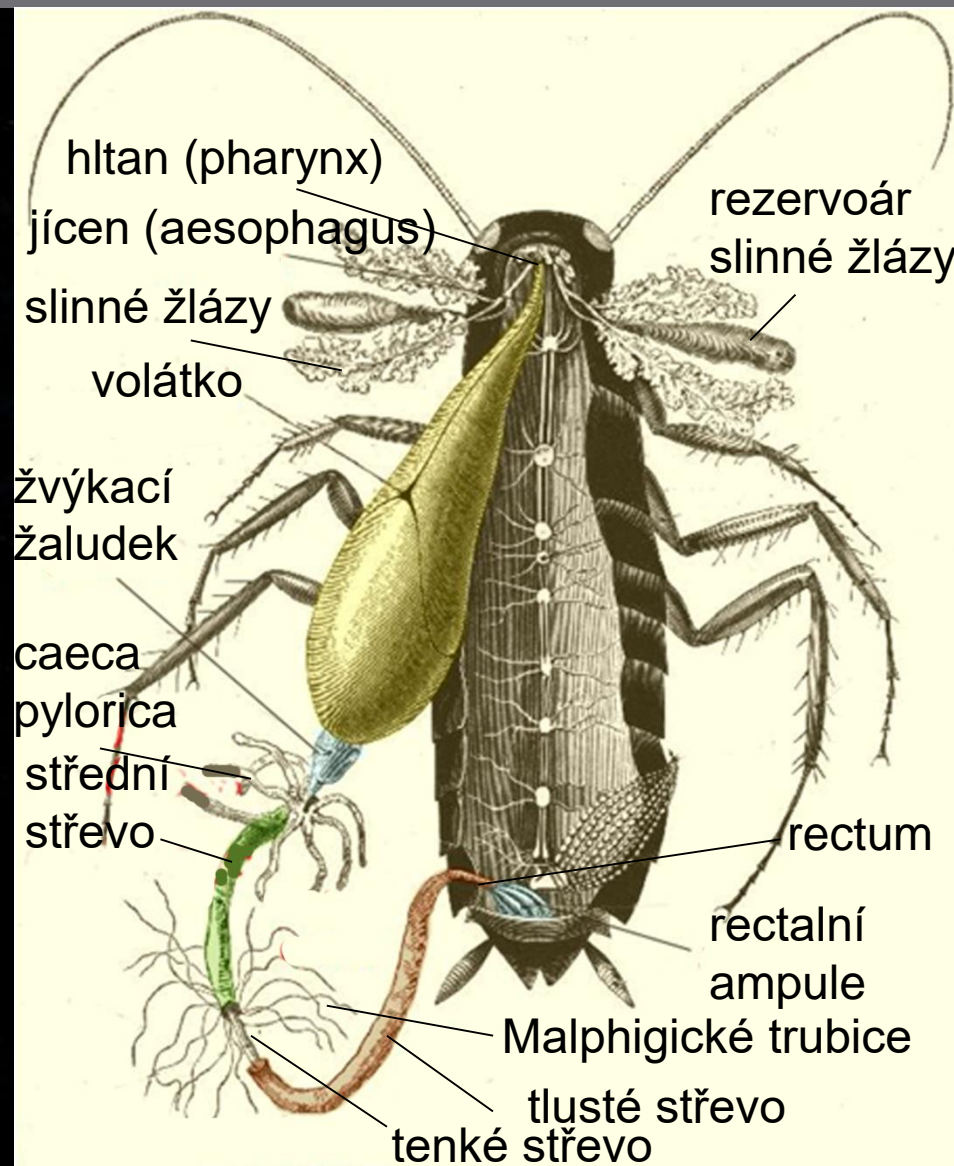

ZAJÍMAVOSTI ZE ŽIVOTA ŠVÁBŮ

- Švábi mohou žít tři měsíce bez potravy a až měsíc bez vody.
- Bojí se lidí.
- Naprostá většina švábů žijících ve volné přírodě jsou živočichové s denní aktivitou, zatímco synantropní druhy (žijící s lidmi) jsou zpravidla aktivní v noci.
- Ve světě existuje 4000 druhů švábů, největší počet druhů žije v tropických a subtropických oblastech. U nás se ve volné přírodě vyskytuje 5 druhů švábů. Další 6 druhů je zavlečených a přežívá zimu jen ve vytápěných prostorách.
- Švábi mohou žít nějakou dobu bez hlavy. Dýchají totiž průduchy na celém těle.
- Americký šváb uběhne za sekundu 75 cm. Kdyby byl velký jako gepard, dosahovala by jeho rychlost 50 km/h.
- Velmi zajímavá je také jejich schopnost přežít vysoké dávky radioaktivního záření (přibližně 300x více než člověk) – mohou přežít atomový výbuch.
- Před 50 lety bylo zjištěno, že švábi vyvolávají u člověka alergické reakce včetně astmatu.
- Strava budoucnosti.

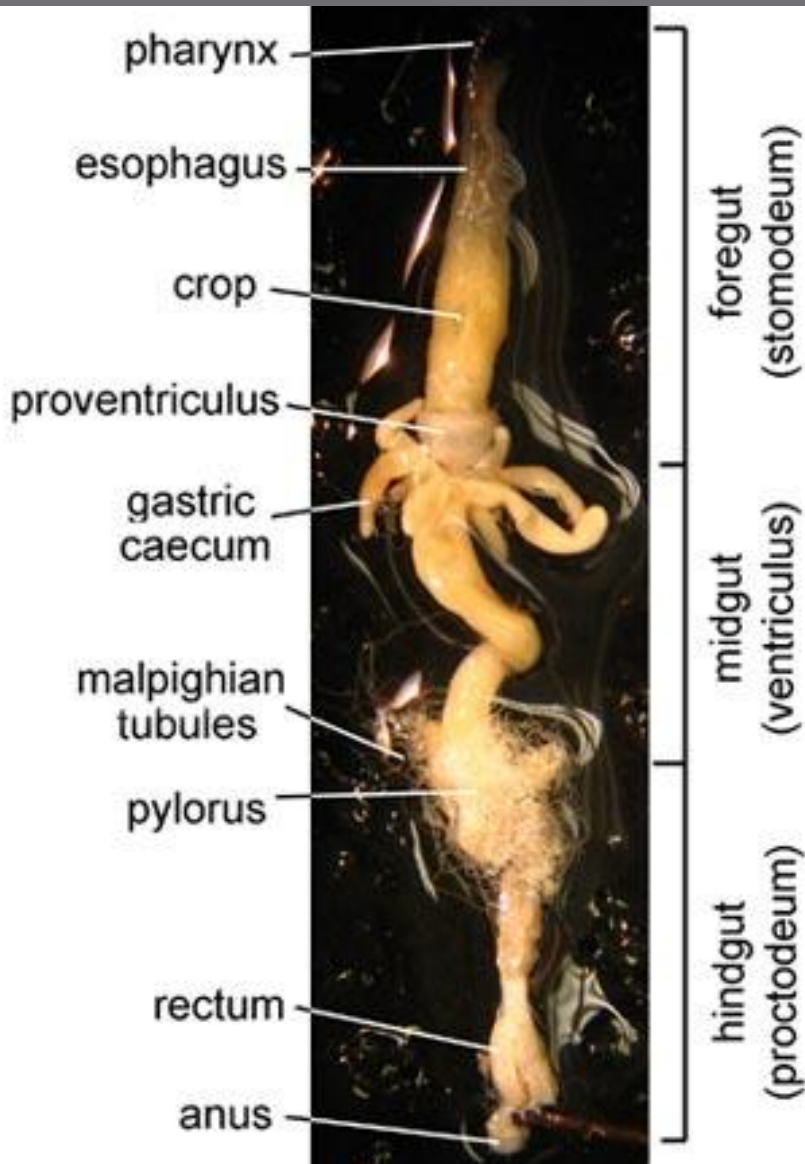

TRÁVICÍ SOUSTAVA ŠVÁBA

TRÁVICÍ SOUSTAVA ŠVÁBA

Volátko: uskladnění potravy

Žvýkací žaludek (proventrikulus): kutikulární zuby, silné svaly, mechanické trávení

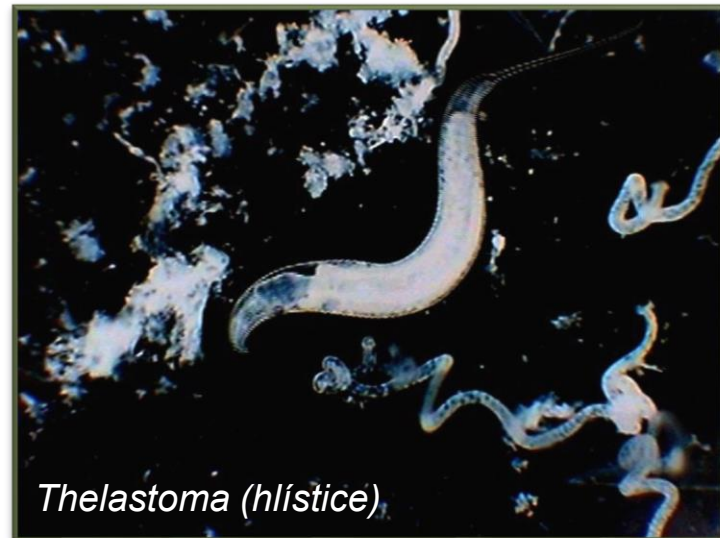
Caeca pylorica: slepé výběžky, zvětšení trávicího povrchu, symbionti

Střední střevo (midgut): žláznatý žaludek – chemické trávení

Malphigické trubice: vylučovací soustava, funkce ledvin, odvod zplodin do střeva

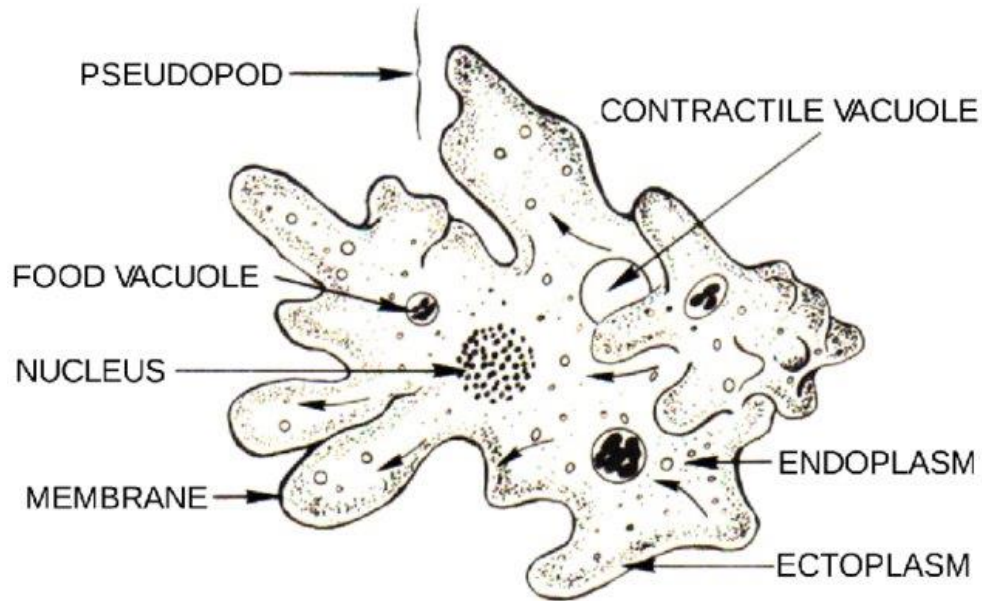
Zadní střevo – proctodeum (hindgut): tenké a tlusté střevo a rektum, vstřebání živin a vody, tvorba trusu

PŘEHLED ORGANIZMŮ VYSKYTUJÍCÍCH SE V TRÁVICÍ SOUSTAVĚ ŠVÁBA

Entamoeba sp. (Amoebozoa)

- zástupci rodu *Entamoeba* jsou měňavkovité prvky
- buňky mají velice chudou organelovou výbavu
- vyskytující se převážně v TS

Nyctotherus sp. (Protozoa: Ciliophora)

- komenzálové žijící v širokém spektru hostitelů
- **anaeorobní nálevníci** - mohou obývat prostředí buď s přístupem velmi malého množství kyslíku nebo úplně bez kyslíku
- místo mitochondrie mají hydrogenosom, zvláštní organelu, která produkuje vodík a ATP
- tělo je hustě pokryté řasinkami, jejich tělo je většinou na bocích zploštělé

Nyctotherus ovalis žijící ve střevě švábů.

Nyctotherus sp. (Protozoa: Ciliophora)

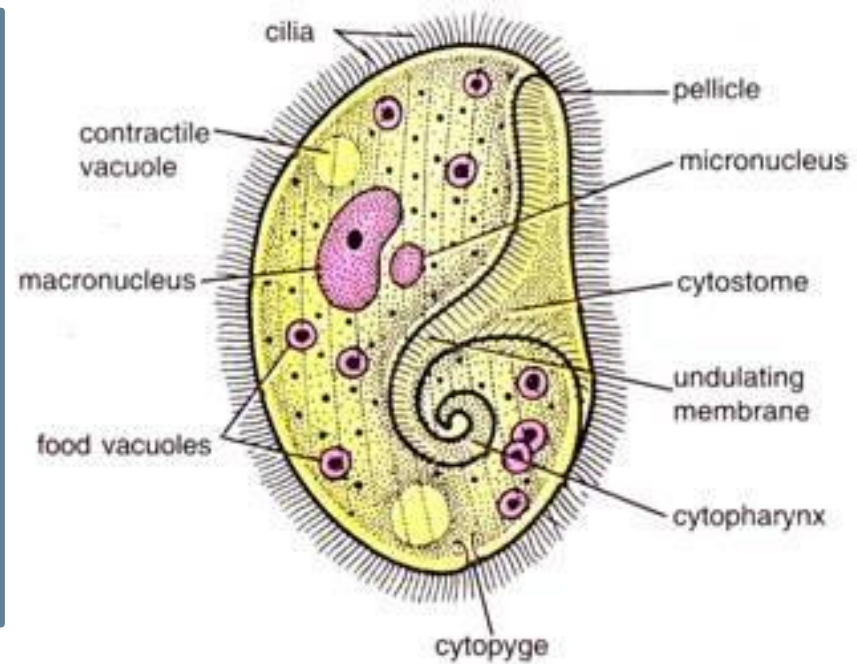
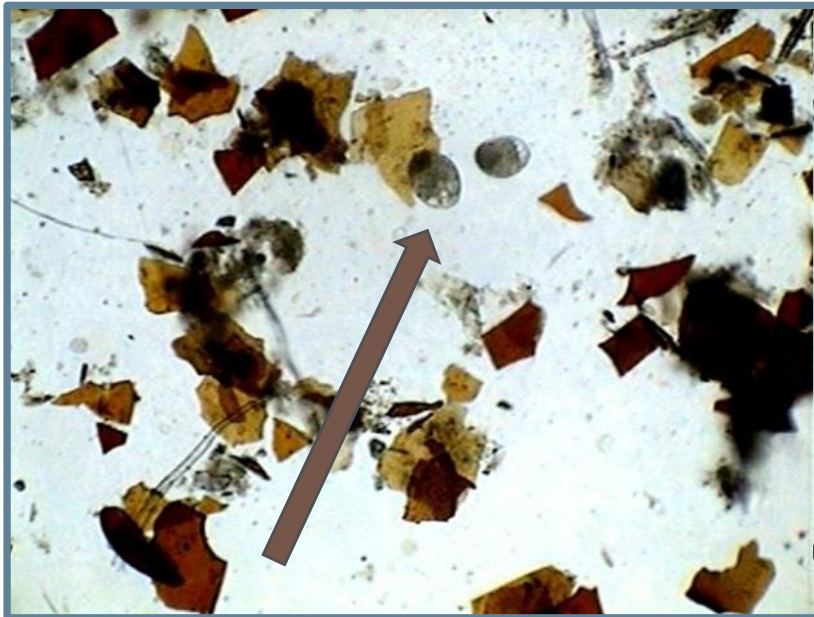
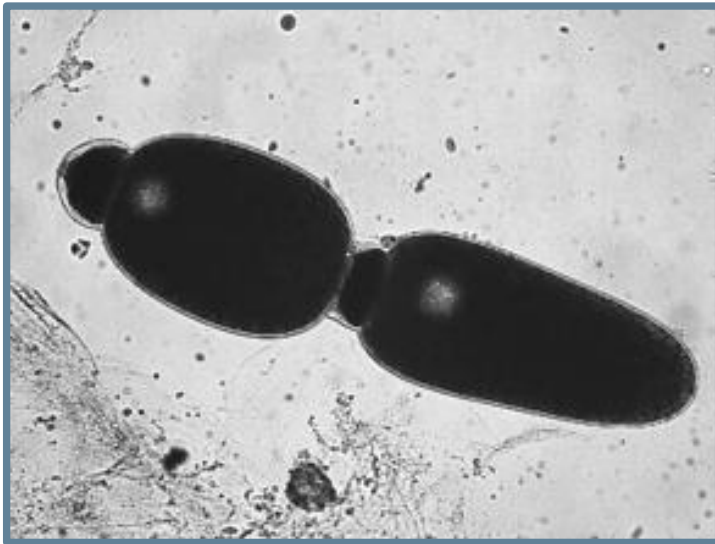

Fig. 22.33. *Nyctotherus*.

Gregarina (Protozoa: Apicomplexa)

Hromadinky (Gregarina)

- parazitují v trávicím traktu a tělní dutina bezobratlých
- volní trofozoiti (předsexuální stadia) = gamonty tvoří syzygie (*gamogonie – primit a satelit*)

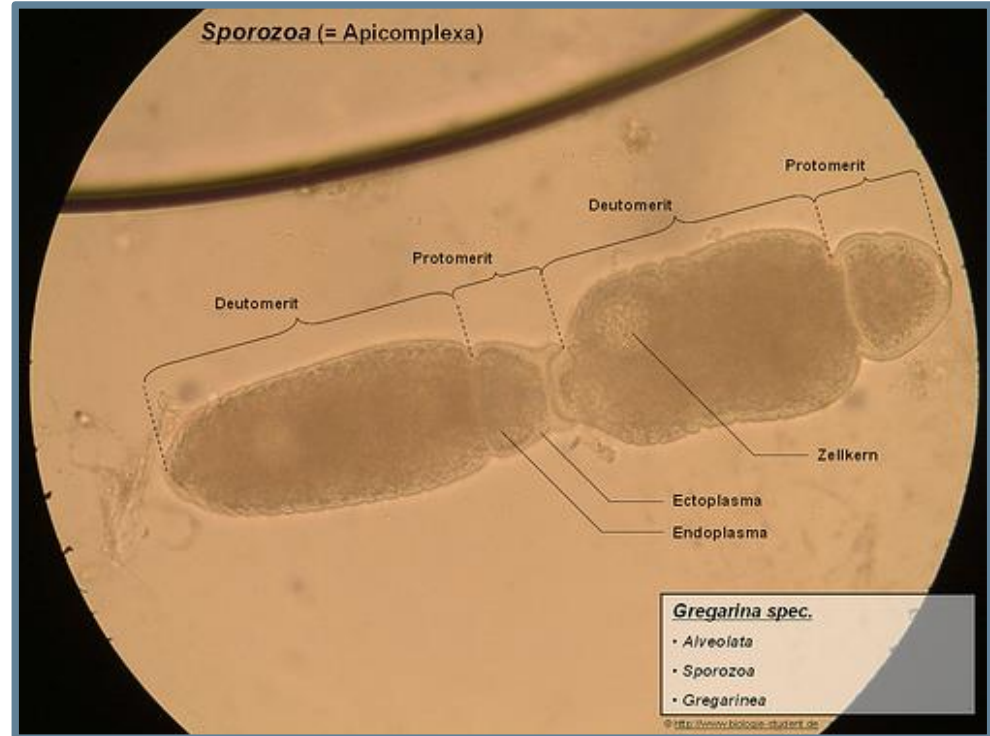
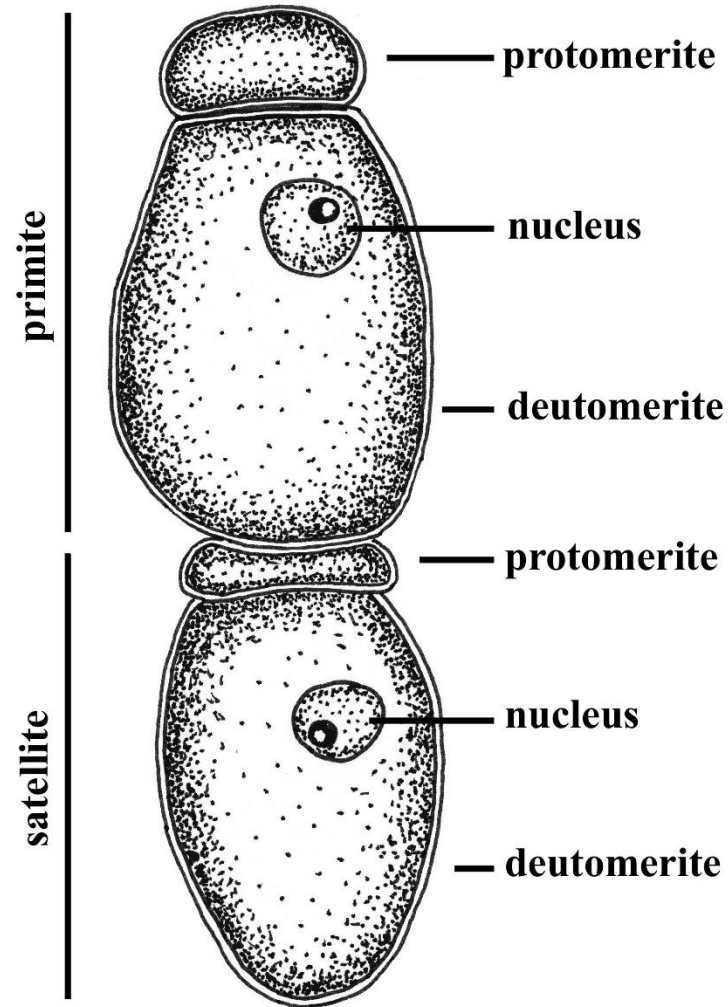

Syzygium – střední střevo švába

Gregarina (Protozoa: Apicomplexa)

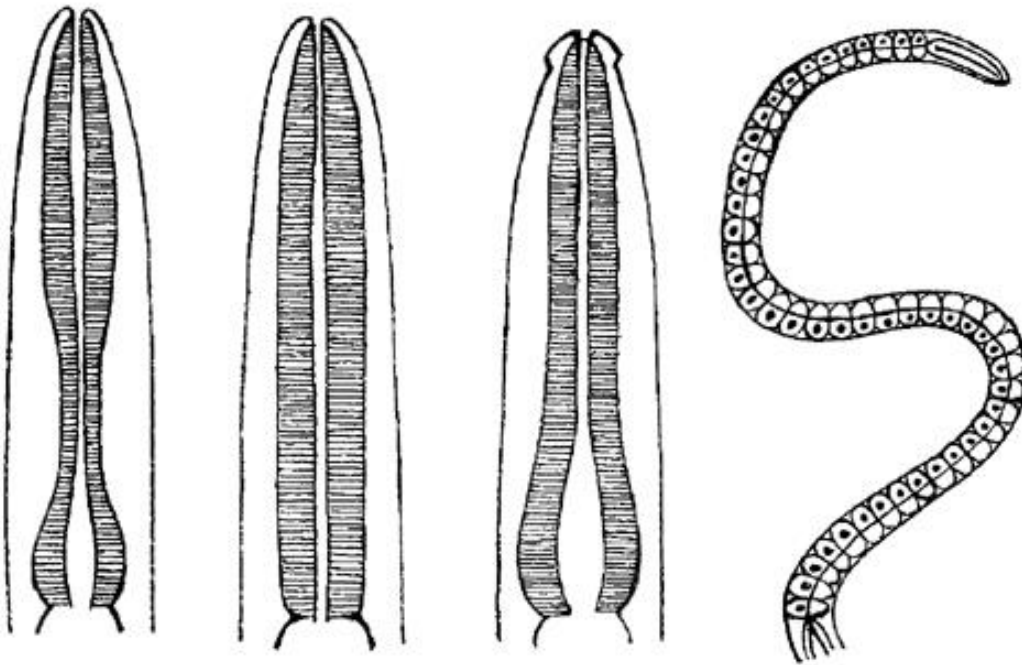

Thelastoma sp. (Nematoda: Oxyuridomorpha)

Hlístice jsou volně žijící i **parazitičtí** živočichové. Nejprobádanější skupinou hlístic jsou endoparazité živočichů včetně člověka. Tělo hlístic je válcovité, ke koncům ztenčené, velmi pružné, přesto pevné. Povrch těla tvoří **kutikula**. Trávicí soustava je **úplná**. Tvoří ji **ústní dutina, hltan, střevo a u samic řitní otvor; u samců ústí do kloaky**. Stavba hltanu se liší mezi jednotlivými skupinami a je důležitá jak pro klasifikaci hlístic, tak pro odlišení larválních a infekčních stadií. Někdy je hltan tvořen žláznatou a svalnatou částí, která může být vzadu rozšířena v **bulbus**.

Thelastoma sp. (Nematoda: Oxyuridomorpha)

rhabditoidní strongyloidní oxyuroidní trichuroidní

*Typy hltnů hlístic: rhabditoidní (rhabditiformní), strongyloidní (fiariformní), **oxyuroidní** a trichuroidní. (JK podle Juráška, Dubinského et al., 1993).*

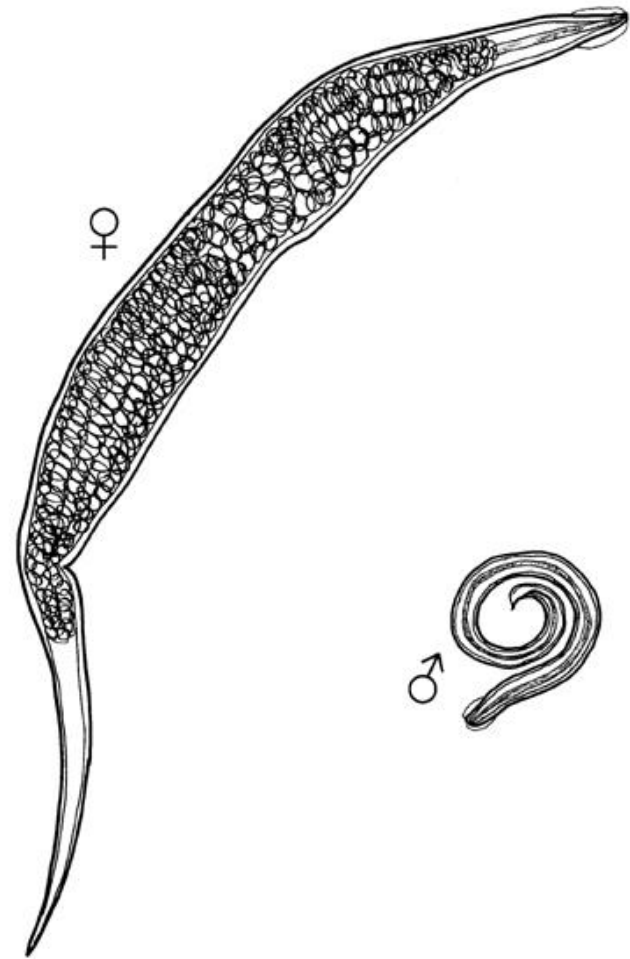

Thelastoma sp. (Nematoda: Oxyuridomorpha)

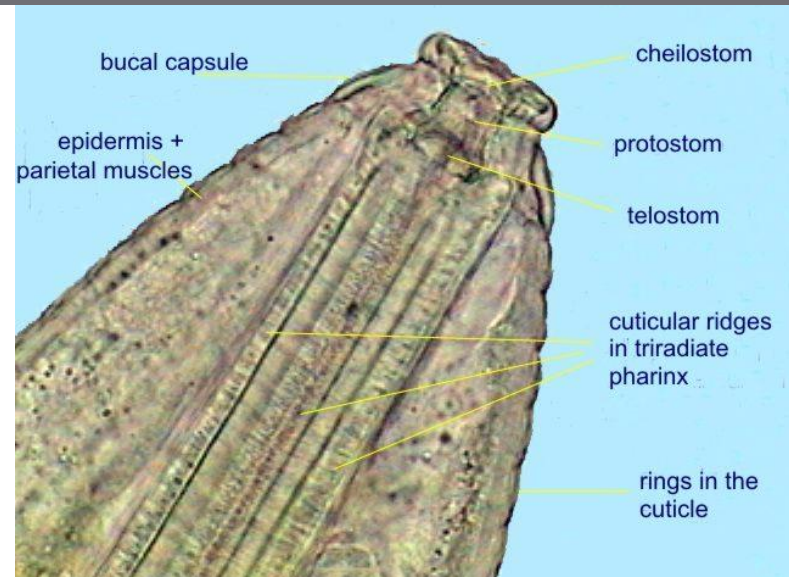
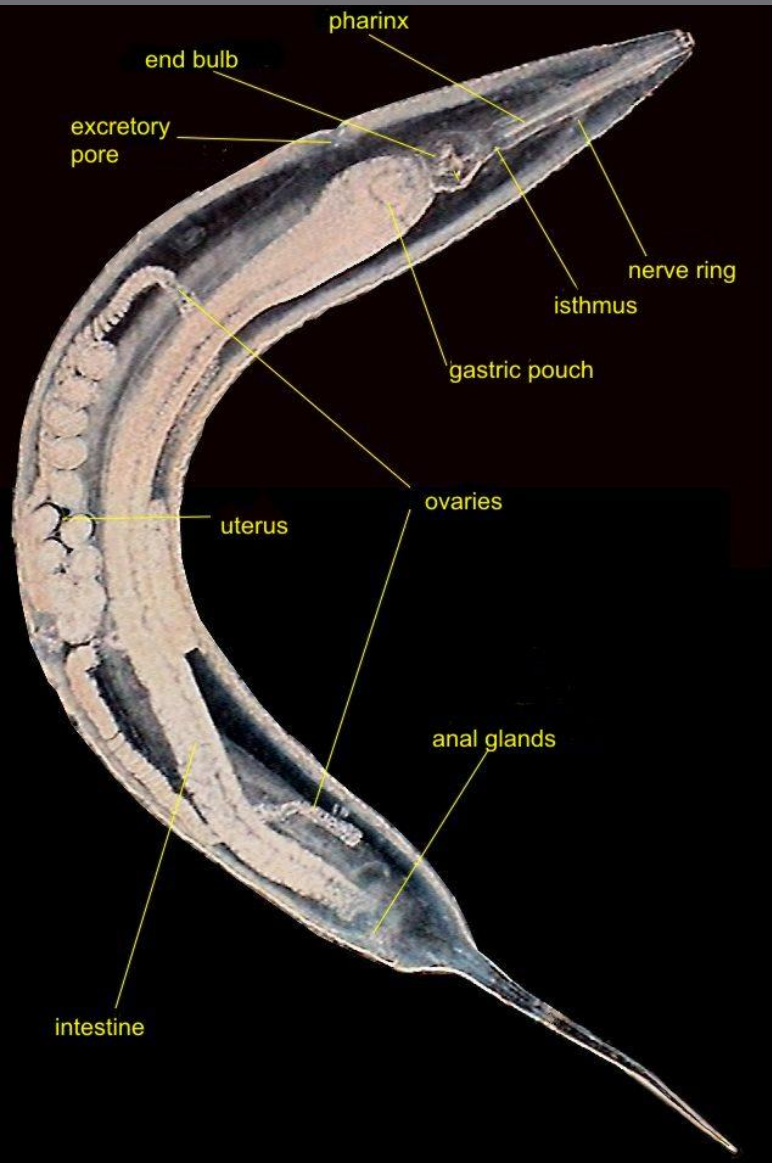
Pohlavní orgány jsou trubicovité. Většina parazitických hlístic je odděleného pohlaví (**gonochoristé**).

Pohlavní dimorfismus hlístic. U **roupa dětského** (*Enterobius vermicularis*) je, stejně jako u většiny hlístic, výrazný pohlavní dimorfismus. Samci jsou obvykle menší, s odlišně utvářenou koncovou částí. V případě roupa je koncová část samce hákovitě zahnutá, zatímco u samice je rovná.

Roupi představují hlístice malých rozměrů, obývající zadní část střeva různých obratlovců a herbivorních členovců.

Thelastoma sp. (Nematoda: Oxyuridomorpha)

PITVA ŠVÁBA

Základní pomůcky pro pitvu bezobratlých živočichů:

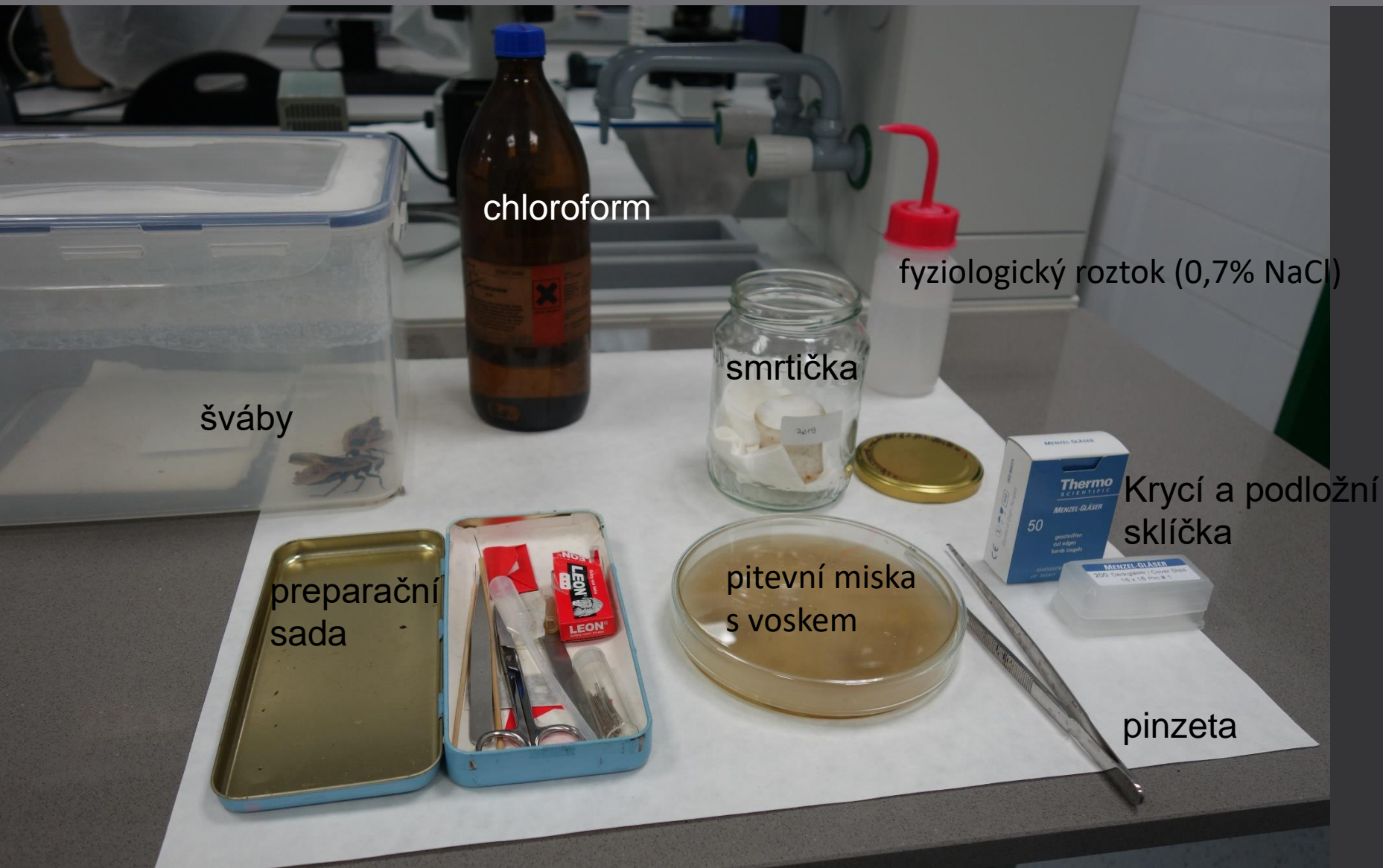
- pitevní miska s voskem
- preparační jehly
- nůžky
- pinzeta
- špendlíky
- fyziologický roztok - koncentrace 0,7% NaCl pro bezobratlé;

Postup pitvy:

- Usmrťte švába chloroformem.
- Uložte švába na pitevní misku břišní stranou vzhůru.
- Upevněte jej pomocí špendlíků za přední a zadní část.
- Odstříhňte hlavu a končetiny.
- Rozstříhňte břišní stěnu od zadečku až po hlavu a odklopte ji.
- Odstraňte tukové těleso (*corpus adiposum*)
- Vypreparujte trávicí soustavu.
- Vložte ji do Petriho misky s fyziologickým roztokem.
- Prohlížejte pod stereoskopem.
- Z nalezených parazitů udělejte nativní preparát na podložní sklíčko.

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

chloroform

fyziologický roztok (0,7% NaCl)

smrtička

šváby

Krycí a podložní
sklíčka

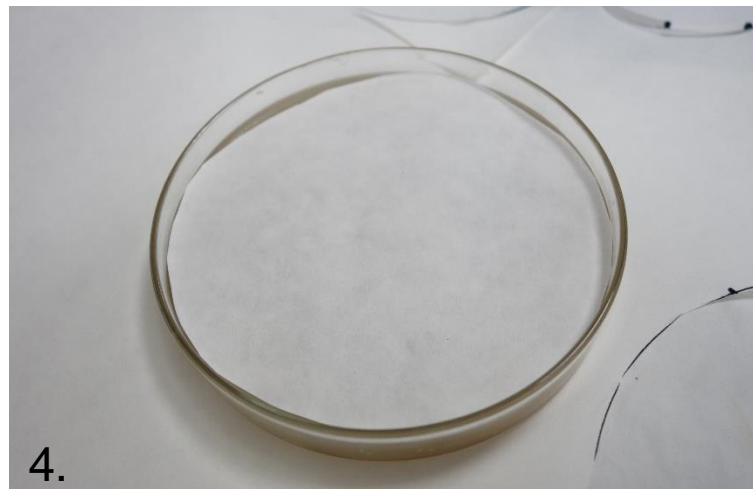
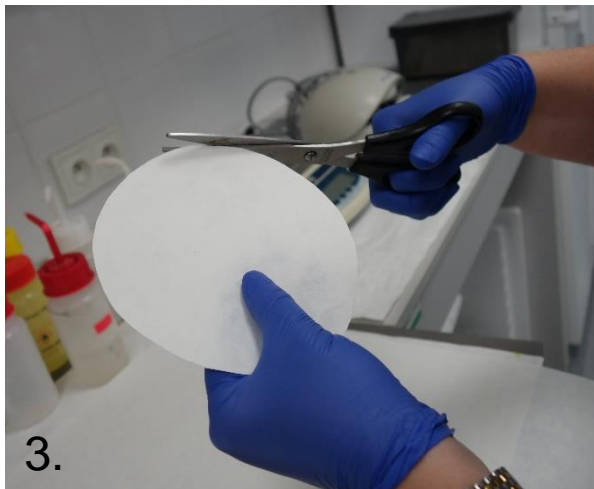
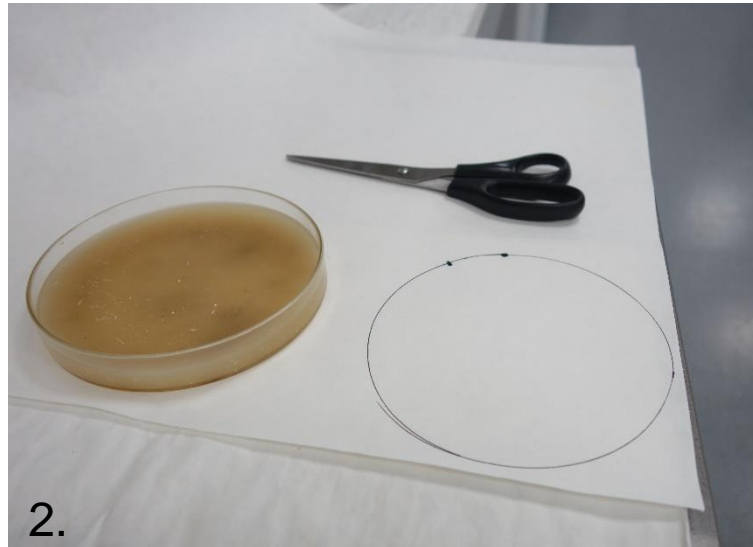
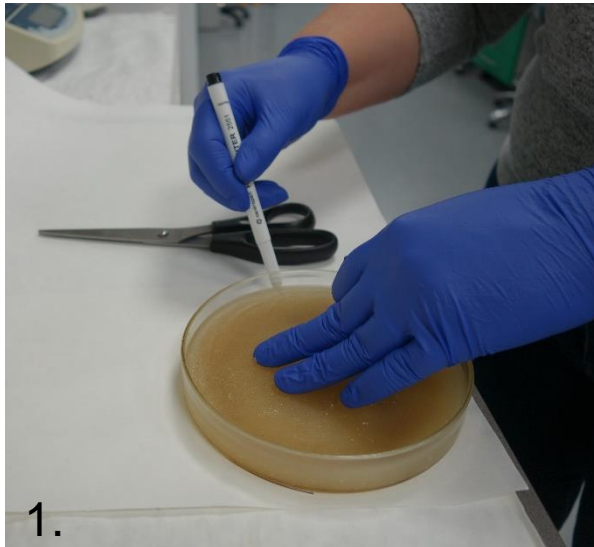
preparační
sada

pitevní miska
s voskem

pinzeta

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

Příprava pitvací misky:

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

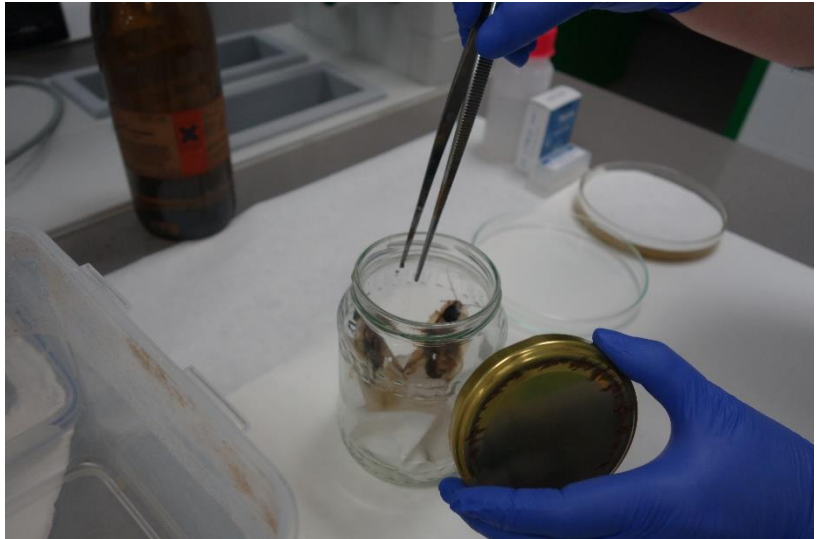
Příprava smrtičky:

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

Usmrcení švába:

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

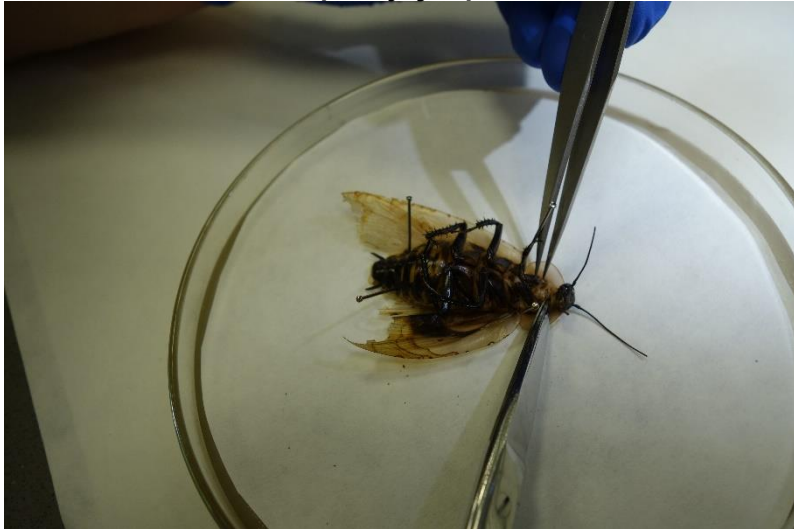
Upevnění švába v pitevní misce pomocí špendlíků.

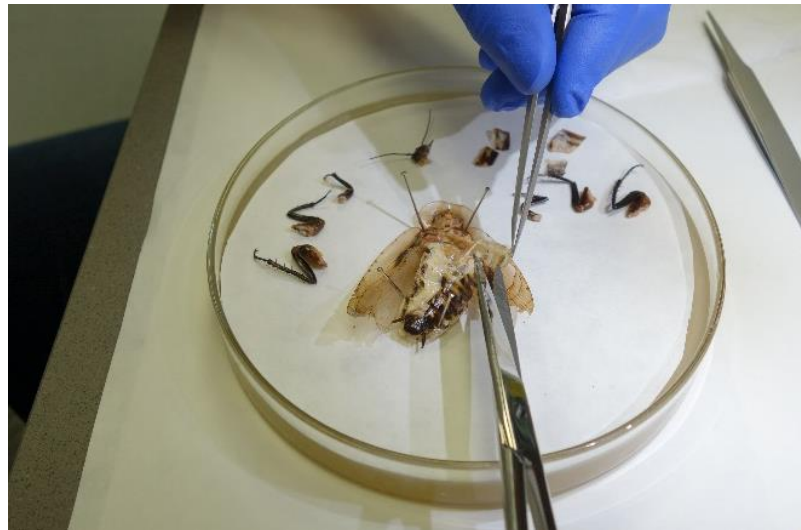
FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

Před začátkem pitvy je potřeba odstranit hlavu a všechny tři páry noh co nejdříve u těla.

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

Rozstříhnutí břišní stěny od zadečky až po hlavu a její odklopení (odstranění).

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

Pomocí **pinzety** alespoň částečně **odstraníme tukové těleso** - lepší přístupnost k **TS**

V těle švába se nachází relativně velké množství tukových těles nažloutlé nebo bělavé barvy (*corpus adiposum*). Tukové těleso je tvořeno četnými lalůčky a má především zásobní funkci.

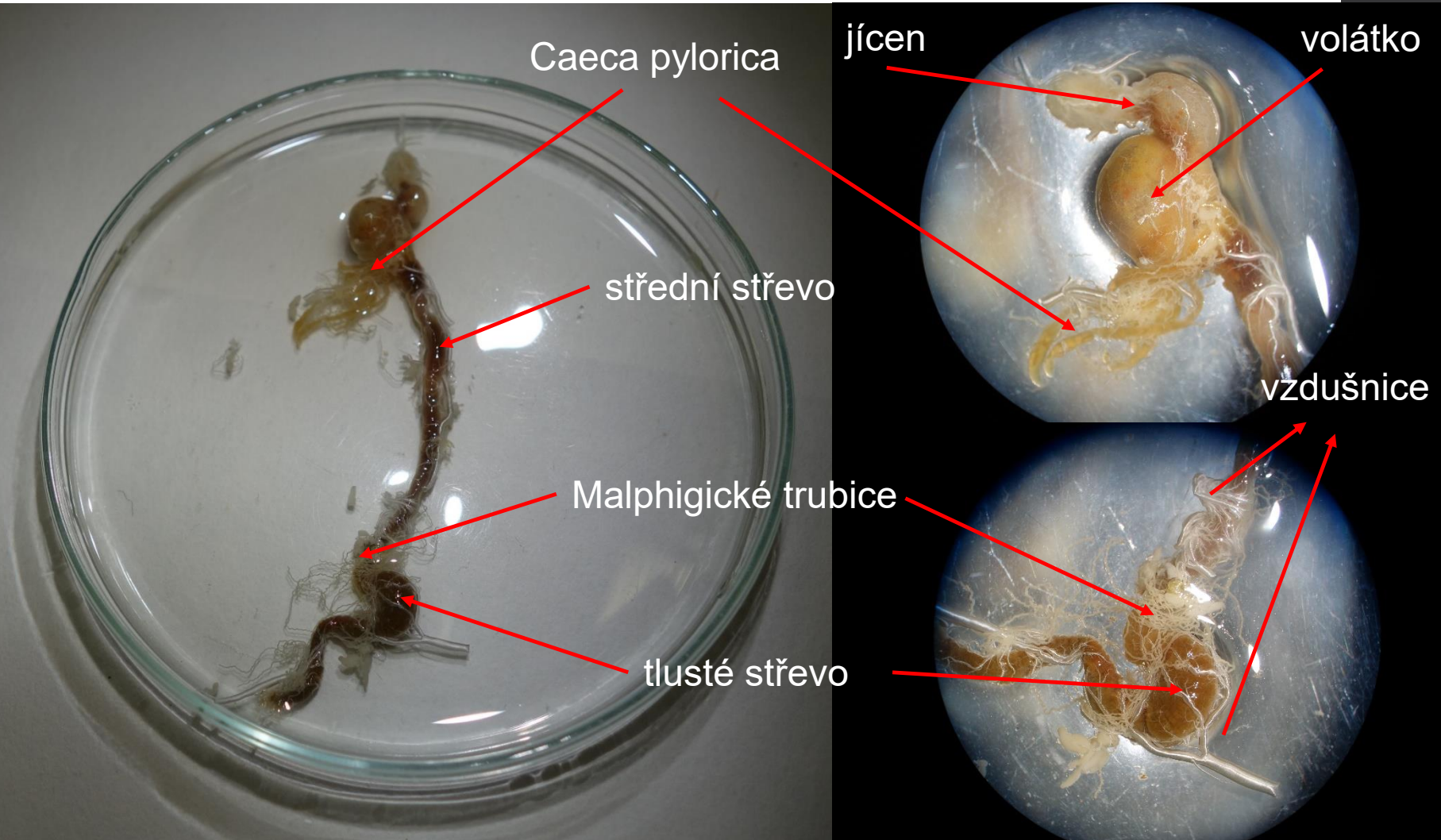
FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

Nachystáme Petriho misku s 0.7% NaCl. Opatrně vybereme nejlépe celou TS a vložíme do P. misky.

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

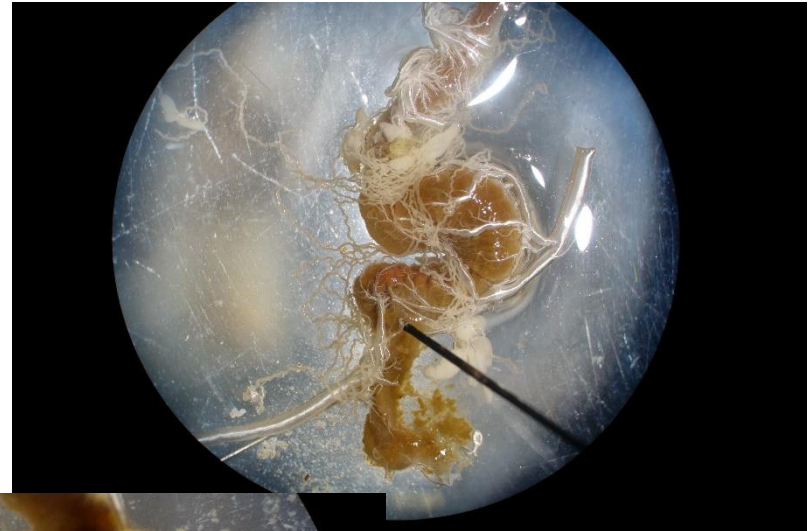
Narovnáme TS a pozorujeme jednotlivé části v stereomikroskopu. Zakreslíme.

FOTODOKUMENTACE PITVY ŠVÁBA

Pomocí preparačních jehel trháme střevo a v uvolněném obsahu se snažíme rozpoznat mikroorganismy.

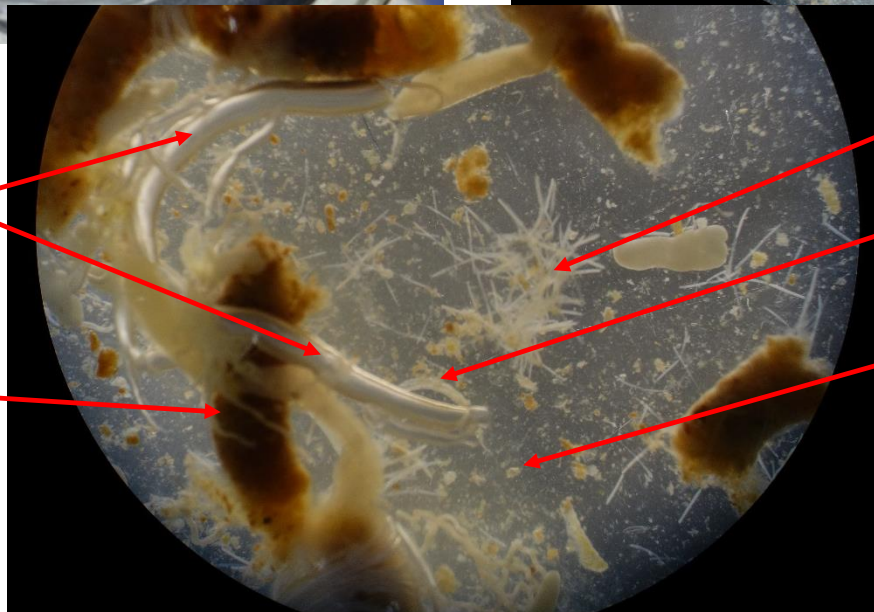
Kus vzdušnice

Kus střeva

hromadinky

hlístice

nálevník

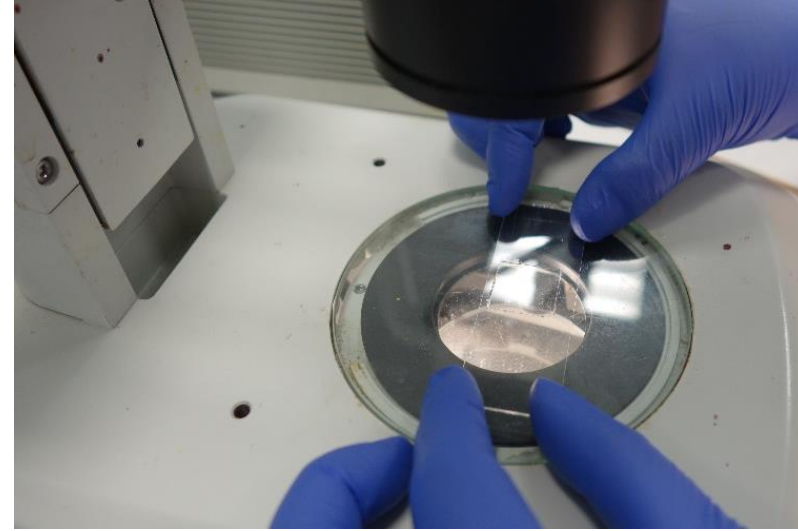
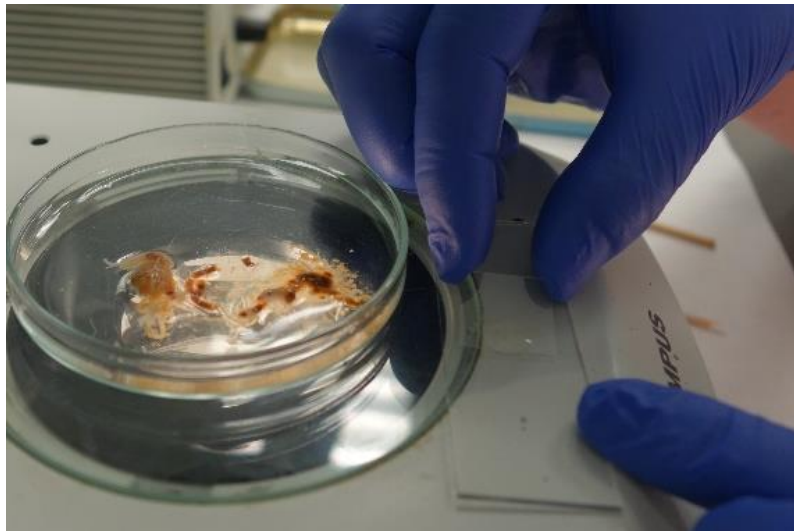
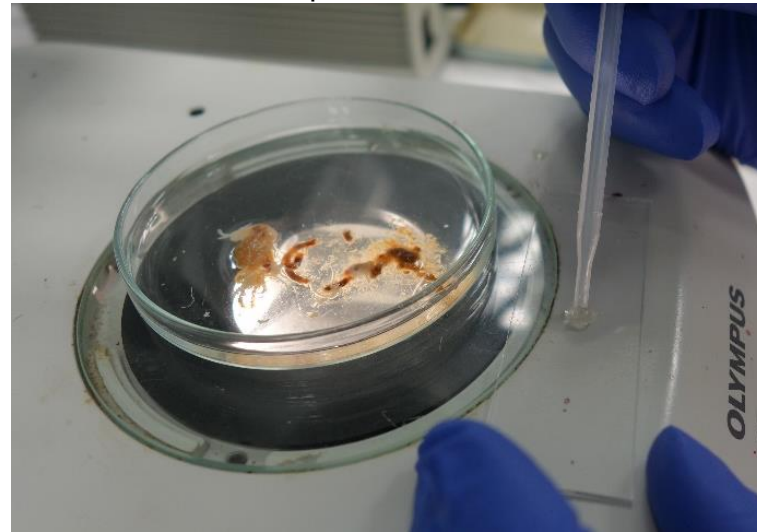
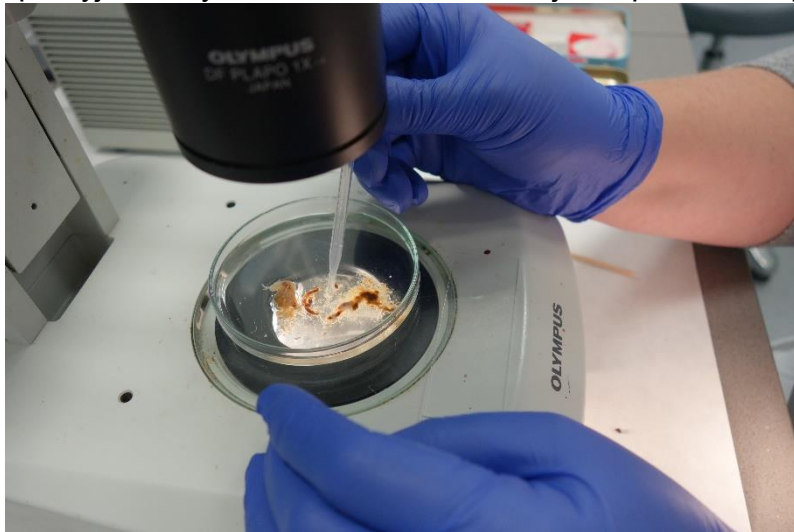

FOTODOKUMENTACE

Příprava nativních preparátů - hromadinky (Eugregarinada)

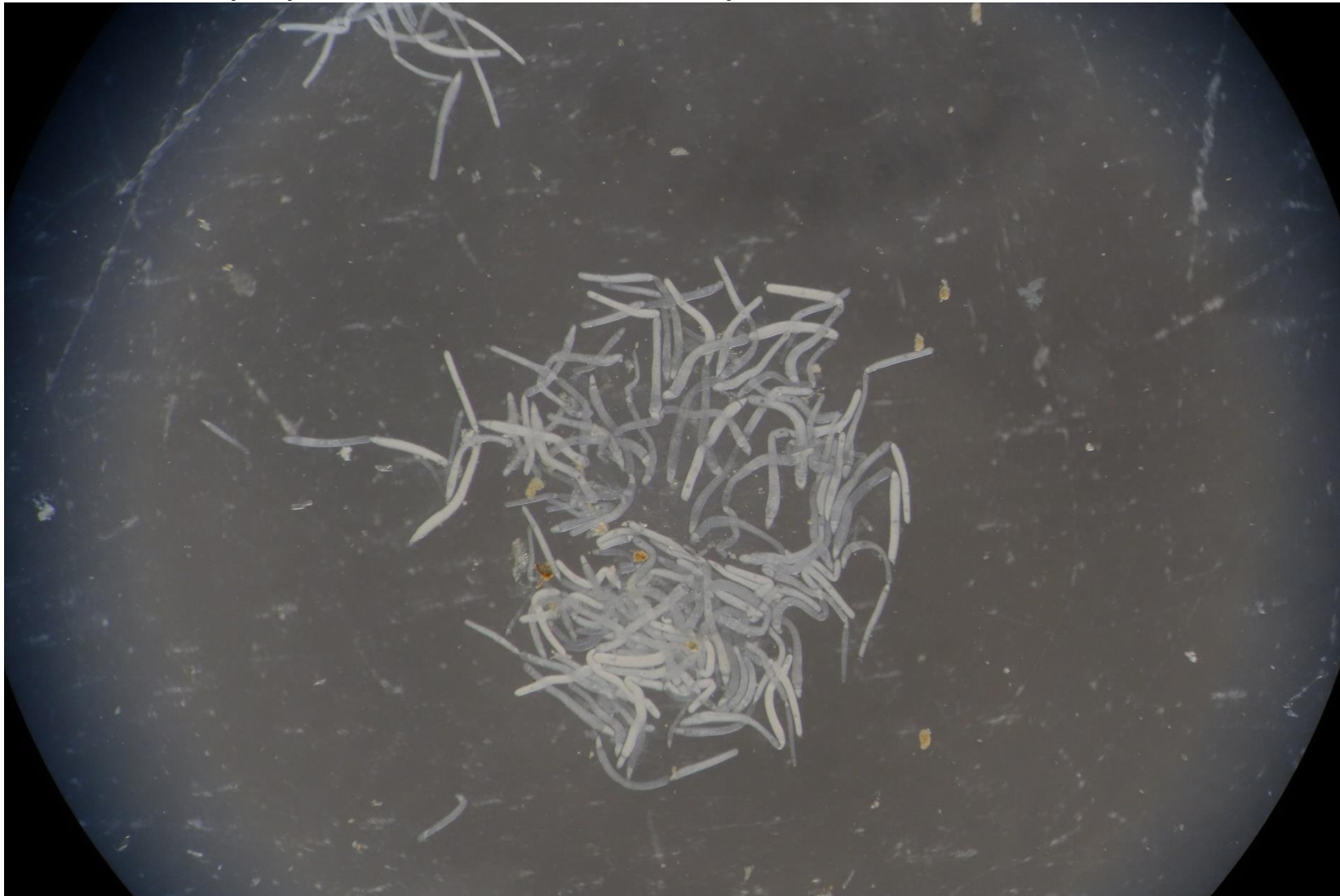
Pasteurovou pipetou nabere tekutinu s hromadinkami, kápneme kapku do středu podložního sklíčka a přikryjeme krycím sklíčkem. Zkontrolujeme přítomnost prvoků v stereomikroskopu.

FOTODOKUMENTACE

Příprava nativních preparátů - hromadinky (Eugregarinada)

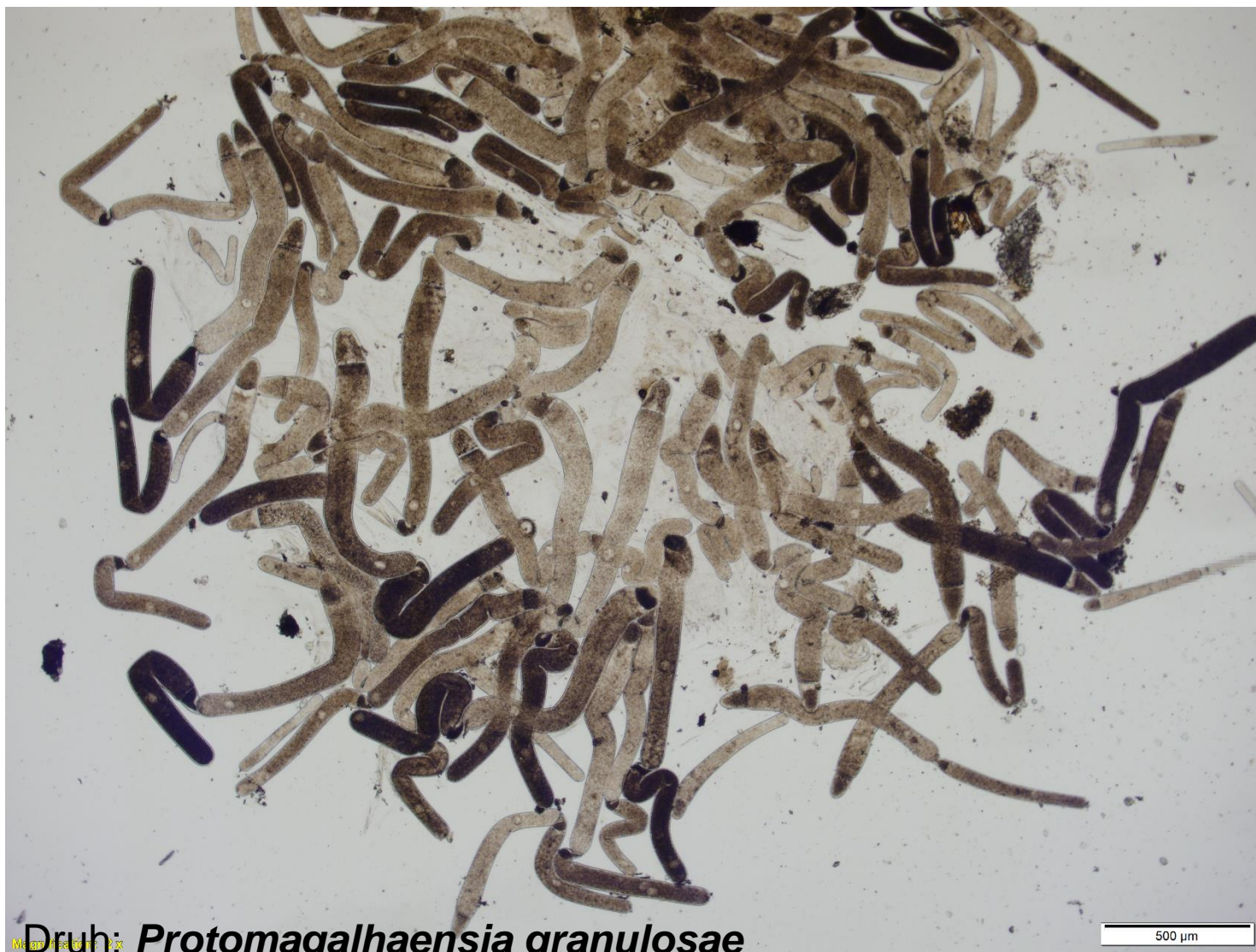
Pozorování preparátu ve stereomikroskopu.

FOTODOKUMENTACE

Hromadinky (Eugregarinida) - pozorování pod světelným mikroskopem

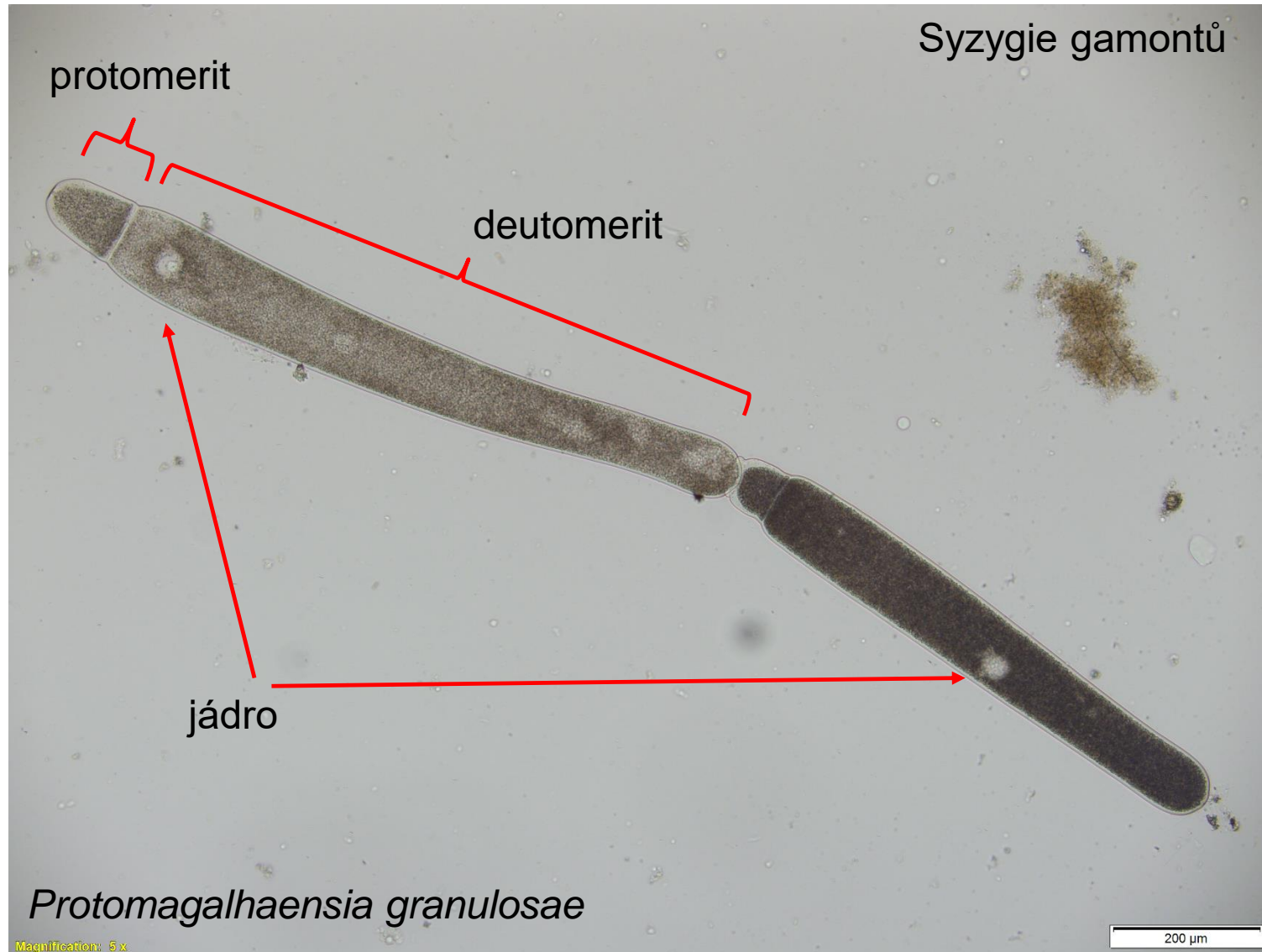
Druh: *Protomagalhaensia granulosae*

500 μm

FOTODOKUMENTACE

Hromadinky (Eugregarinida) - pozorování pod světelným mikroskopem

FOTODOKUMENTACE

Hromadinky (Eugregarinida) - pozorování pod světelným mikroskopem

Trofozoit (gamont)

Protomagalhaensia granulosa

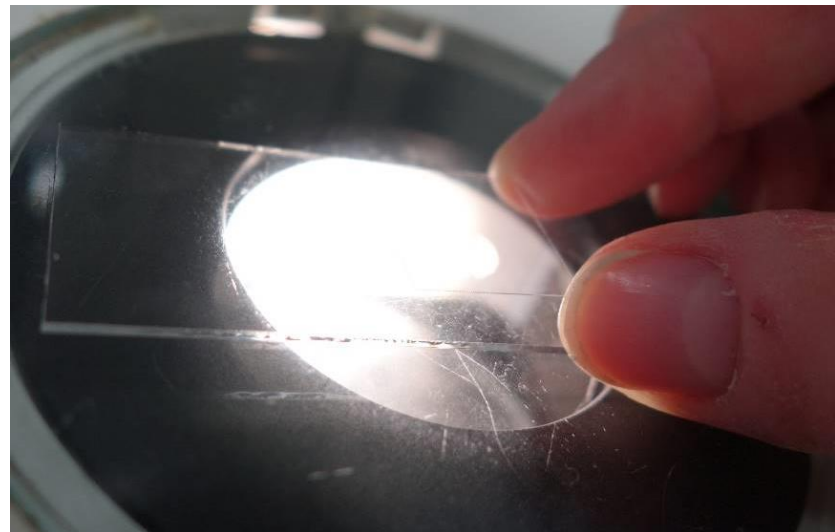
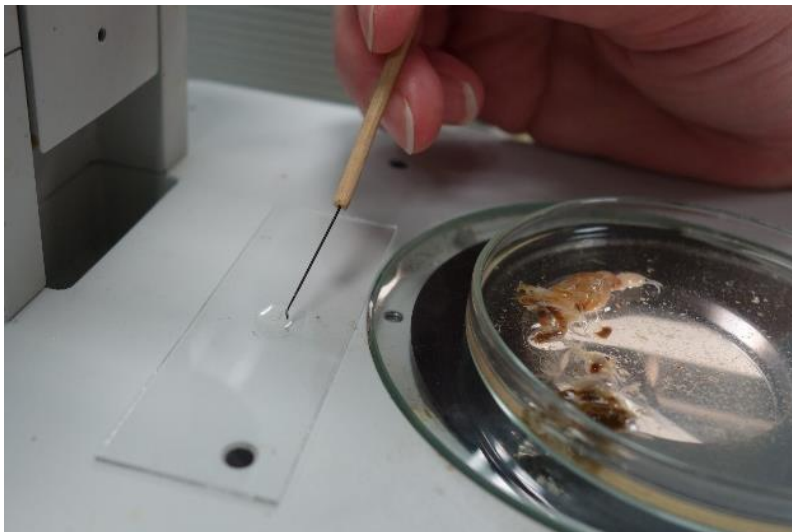
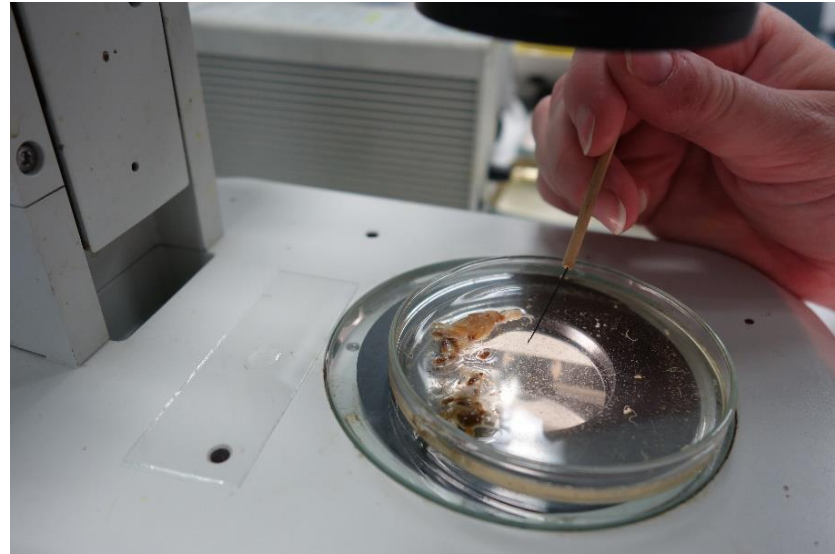
Magnification: 10 x

100 µm

FOTODOKUMENTACE

Příprava nativních preparátů - hlístice

Na podložní sklíčko kápneme kapku fyziologického roztoku, pomocí preparační jehly nabereme hlístici a vložíme do kapky $\odot$. Hlístici narovnáme a přikryjeme krycím sklem.

FOTODOKUMENTACE

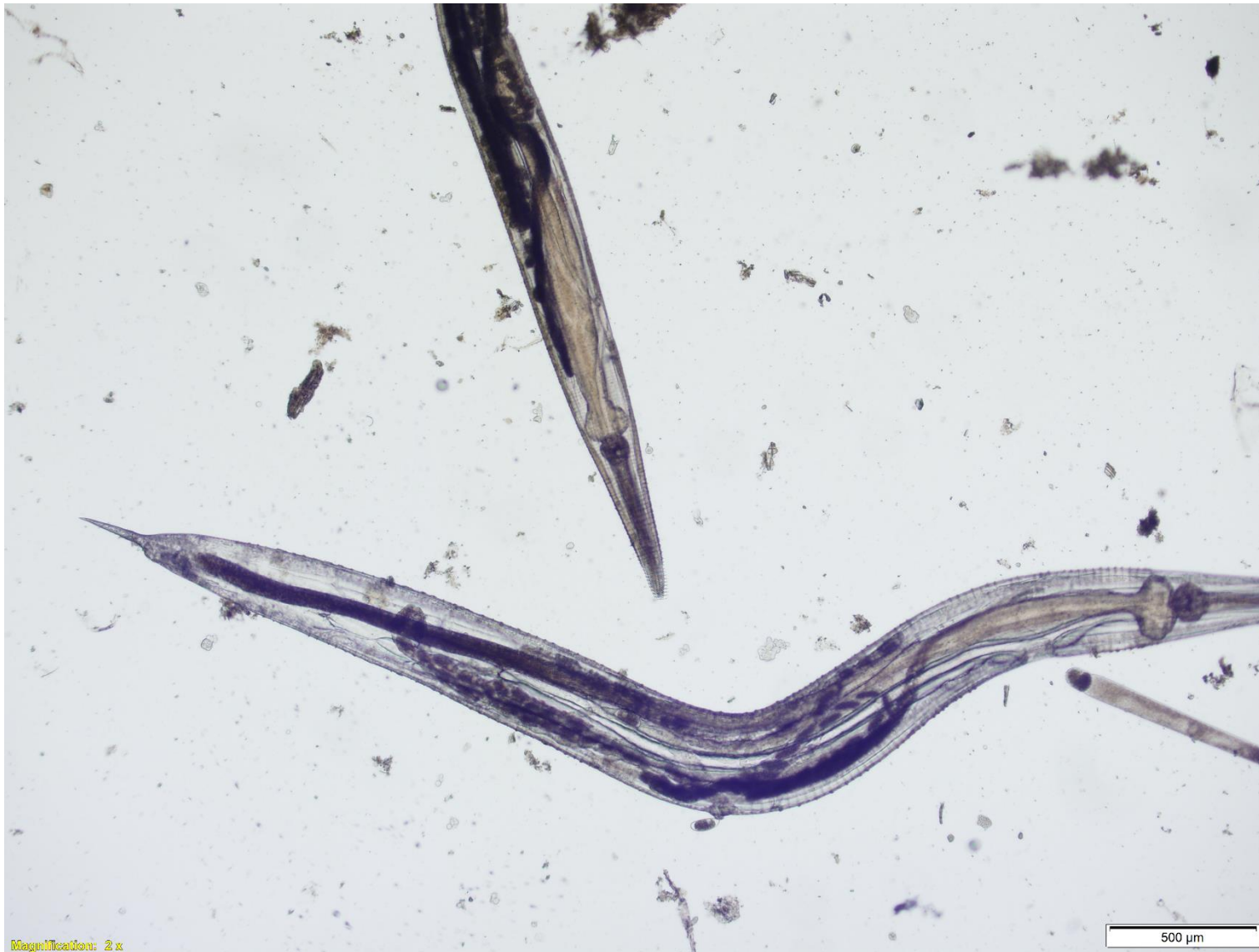
Příprava nativních preparátů - hlístice

Pozorování preparátu ve stereomikroskopu.

FOTODOKUMENTACE

Hlístice - pozorování pod světelným mikroskopem

Magnification: 2x

500 μm

FOTODOKUMENTACE

Hlístice - pozorování pod světelným mikroskopem

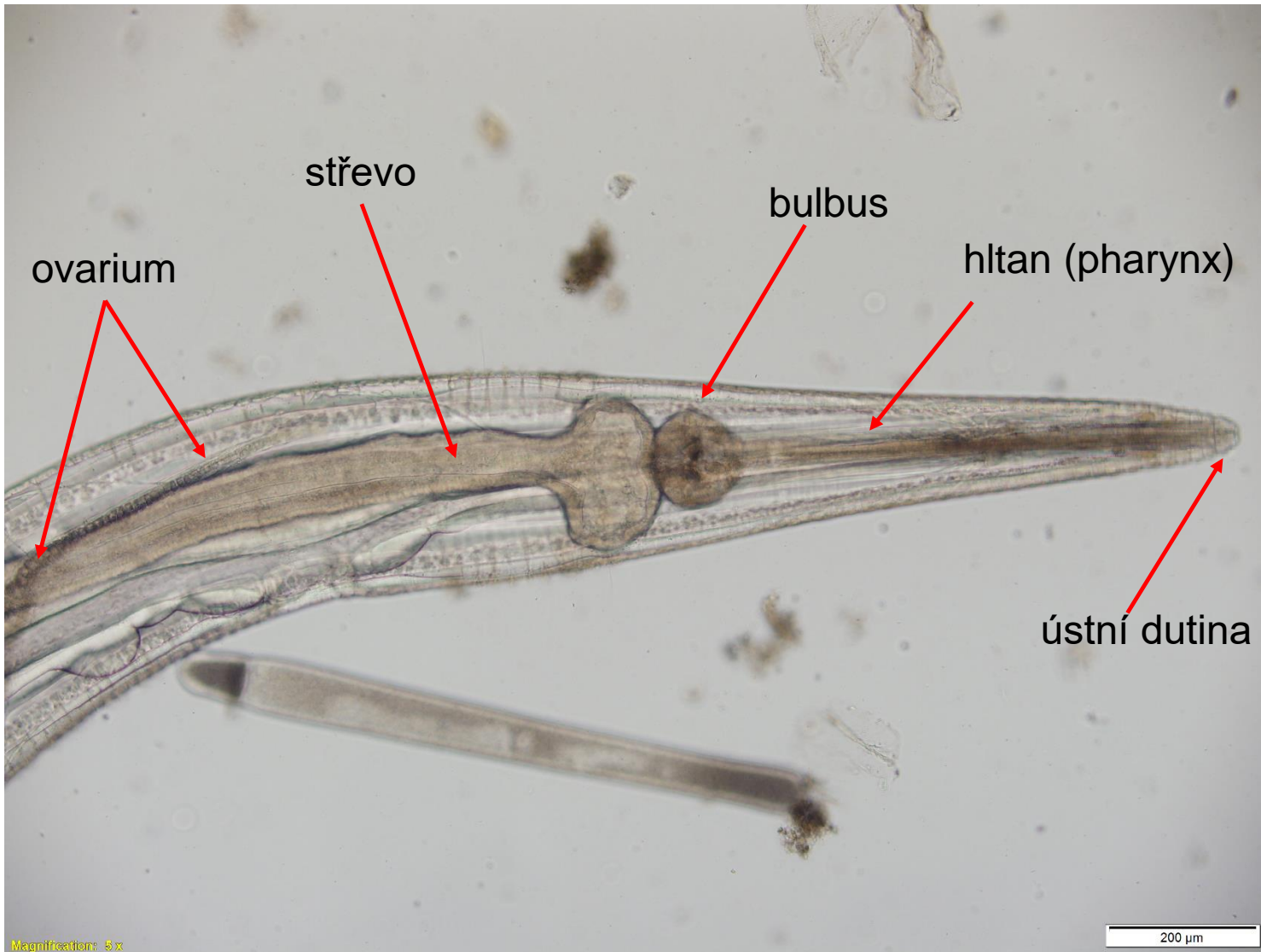

Uvolněná vajíčka

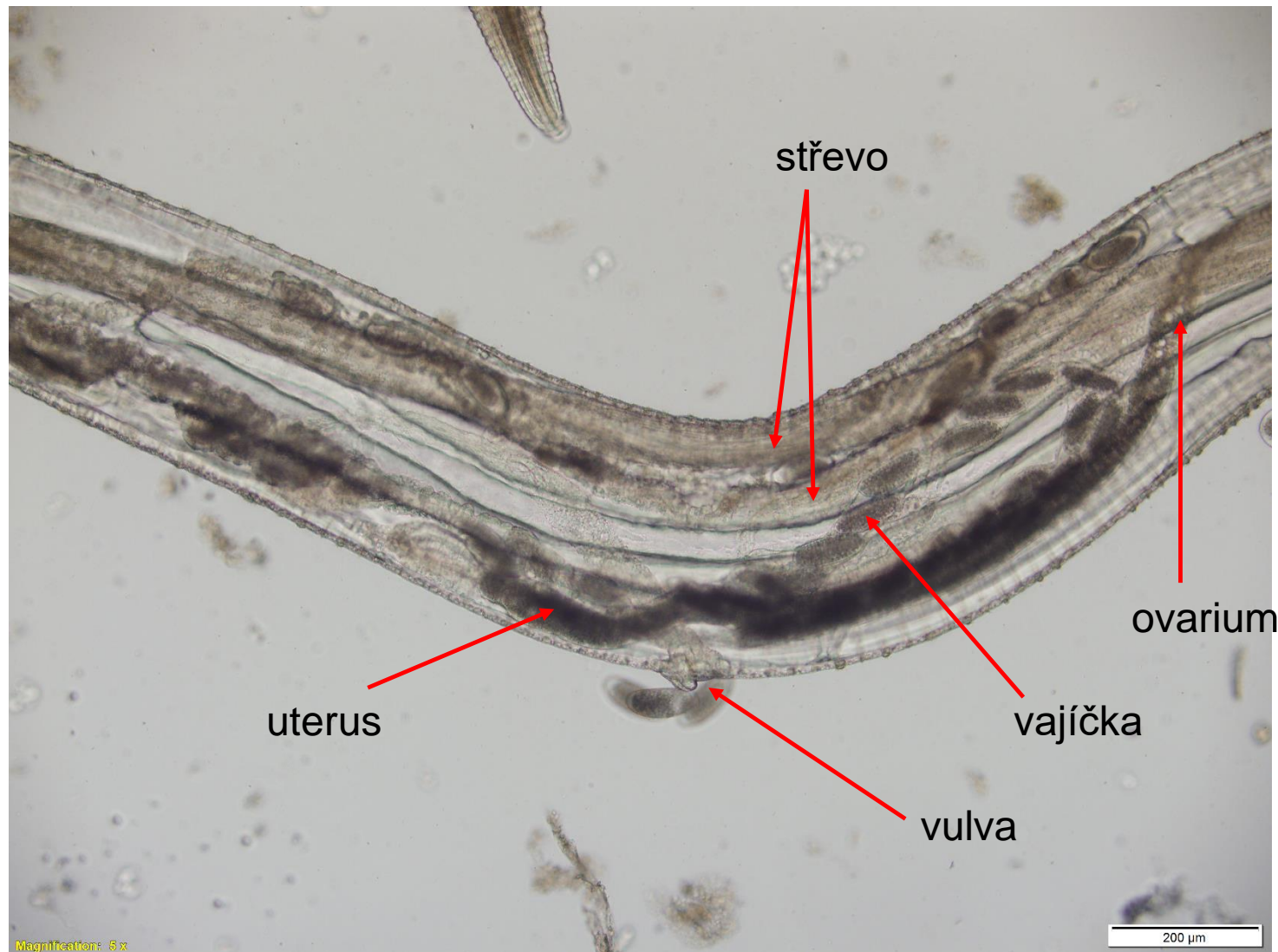
FOTODOKUMENTACE

Hlístice - pozorování pod světelným mikroskopem

FOTODOKUMENTACE

Hlístice - pozorování pod světelným mikroskopem

FOTODOKUMENTACE

Hlístice - pozorování pod světelným mikroskopem

FOTODOKUMENTACE

Nálevník - pozorování pod světelným mikroskopem

Preparát připravíme obdobně jako u hromadinek.

